

Onze Geus

Ons boordleven op de IJtunnel is weer verrijkt met een kat, zijn naam is Geusje. Maar waar vind die naam eigenlijk zijn oorsprong?

De kleur van de bovenste baan van de Nederlandse vlag scheurt Nederland al eeuwen doormidden. Die was eerst oranje, maar is nu rood. De oranje wimpel boven de vlag is een compromis om de verbondenheid - Oranje Boven met het koninklijk huis via de vlag te visualiseren. Hiermee is Nederland het enige land ter wereld dat zijn nationale vlag soms

"verbouwt". De Nederlandse landvlag is het symbool van de eenheid en de onafhankelijkheid van het Koninkrijk der Nederlanden. De rood-wit-blauwe vlag behoort overal waar zij op het Nederlands grondgebied wordt ontplooid de ereplaats te hebben. Het rood-wit-blauw is zowel te land als ter zee in gebruik als civiele vlag, oorlogsvlag en dienstvlag. Zo is voor elke land een landenvlag en zijn in totaliteit de landenvlaggen van essentieel belang.

Vlag van de Lage Landen onder Karel V van het Heilige Roomse Rijk

De Nederlandse vlag op de Batavia. De vroegste voorbeelden van de driekleur stammen uit de 16e eeuw. De eerste versie die genoemd wordt is in 1572 een oranje-wit-blauwe vlag. Bij het uitroepen van de onafhankelijkheid in 1579 werd dit dan ook de officiële Nederlandse vlag. De Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden was de naam van de republiek die in 1581 ontstond tijdens de Tachtigjarige Oorlog op het grondgebied van wat nu ongeveer Nederland is. Deze kleine republiek verwierf in de 17e eeuw grote politieke, maar vooral economische macht en speelde een tijdlang een hoofdrol op het wereldtoneel, het oranje "Blanje Bleu" werd zo dus wereldberoemd. Het einde van de vlag valt samen met de inval van de Franse troepen in 1794.

Geuzenvlag

Als de geuzen enkele maanden na de inname van Den Briel Gouda binnentrokken, voeren ze "vendelen orangien, wit en blaauw" met zich mee. De kronieken geven niet aan hoe die vlaggen er precies uitzagen. Niemand is er nog in geslaagd een verklaring te geven voor de keuze van juist deze vlagkleuren. Oranje herinnert ongetwijfeld naar Willem van Oranje. Maar waar wit en blauw naar verwijzen? Wat er ook van wordt beweerd, het blijven gissingen. Voor de geschiedschrijving was het handig geweest als iemand vier eeuwen geleden een of ander geboortebewijs van de vlag had uitgeschreven.

De Geus

De Geus als vlag zoals die op dit moment bekend is, is Het "Geusje". Een kleine vlag verdeeld in 8 segmenten in de kleuren rood (boven) en blauw (onder) met daartussen witte segmenten.

De totaal verdeling van de segmenten (geren) is –met de klok mee- rood-wit-rood-wit-blauw-wit-blauw-wit.

Het "Geusje" / Enkele Geus – pleziervaart

Aanvankelijk is de vlag van het Koninkrijk als Geus in gebruik geweest, maar in 1956 is de traditie uit de 17^e eeuw van de Geus met schuine punten weer in ere hersteld. De enkele geus oftewel Het Geusje wordt gevoerd bij wijze van groet door de pleziervaart. De naam Geus is terug te voeren naar de 80-jarige oorlog. Tijdens deze oorlog noemde men de vlag die aan de boegspriet van de oorlogsschepen hing de Geus (of Prinsengeus). Deze vlag zou voor het eerst gezien zijn tijdens de inname van Den Briel in 1572,

De Koninklijke Marine heeft ook een Geus, echter dit is de Dubbele Geus. Deze wordt gevoerd als een marine schip tijdens zon- en feestdagen voor anker of aan de kade ligt, als er een buitenlands marineschip in de haven ligt of als een Nederland marineschip in een buitenlandse haven ligt.

De "Dubbele Geus" van de Koninklijke Marine

Driebanige vlag

Nog tijdens de Tachtigjarige Oorlog komen er driebanige vlaggen in zwang. De Admiraliteit van Zeeland bestelt in 1587 enkele vlaggen "van de couleuren oraenge, blanche, bleu, in dry velden, om deselve vlaggen te gebruycken op schepen van oorloge". Het oranje in de vlag verschiet snel naar rood, al blijft het raadselachtig waarom. Anti-Oranje gevoelens kunnen een oorzaak zijn, want het rood verdringt het oranje definitief rond 1650 als er geen stadhouder is. Maar waarom houdt zij de 'Prinsenvlag' als bijnaam? Of was de kwaliteit van de Zeeuwse meekrap zo slecht dat er geen oranje kleurstof meer van kon worden gemaakt, zoals een andere theorie probeert te bewijzen

Politieke strijd om de vlag

Vlag blijft inzet van discussie. De kleur van de bovenste baan van de vlag wordt rond 1780 inzet van politieke strijd. De prinsgezinde zweren bij oranje-wit-blauw, de patriotten bij rood-wit-blauw. In 1787 besluiten de prinsgezinde Utrechtse Staten, die in Amersfoort vergaderen, menen dat de vlag bestaat uit "de gecombineerde couleuren van oranje, wit en blaauw, waarbij 's Lands vlag van ouden tijden af door geheel Europa bekend is geweest". Als ruim een week later de rivaliserende patriottische Staten - in Utrecht - bijeen komen, verbieden die het oranje-wit-blauw, want die was "nimmer 's Lands of der Staten vlag".

Einde aan het oranje in de vlag

Als de Fransen eind 1794 de Verlichting komen brengen, is er geen plaats meer voor de Oranjes en dus ook geen oranje. Twee weken voordat de Staten-Generaal in maart 1796 plaatsmaken voor de Nationale Vergadering van de Bataafse Republiek, besluiten die nog snel: "Dat voortaan en in het toekomende de Nationaale Vlag van dezen Staat zal zyn de gewoone en altoos in gebruik geweest zynde Bataafsche of zoogenaamde Hollandsche Vlag, bestaande in drie evenwydige en horizontale Banden van gelyke breedte, en van welken de bovenste rood, de middenste wit, of ongekleurd, en de benedenste blauw gekleurd is".

Driekleur wordt tricolore

Dezelfde vlag doet ook dienst als nationaal symbool van het Koninkrijk Holland dat in 1806 wordt geproclameerd. Napoleon dwingt in maart 1810 Holland diens in keizerrijk en wordt de driekleur ingewisseld voor de tricolore. Het toeval wil dat dezelfde kleuren heeft, maar in verticale banen. Als de Fransen in november 1813 worden verjaagd, wil Nederland weer zaken doen met de Oranjes. Op veel plaatsen worden effen oranje vlaggen uitgestoken. Maar ook het horizontale rood-wit-blauw komt van zolder. De Amsterdamsche Courant van 24 november 1813 merkt in het feestgedruis iets merkwaardigs op: "De Hollandsche Vlag met Orange Cravatte versierd, [is] uit den Toren van hetzelfde Paleis uitgestoken." Het is de geboorte van de huidige traditie, om met de wimpel (strik) loyaliteit met het Oranjenhuis te tonen.

Wéér een verandering in de vlag?

Koning Willem I laat de vlag zoals hij haar aantrof: rood, wit en blauw. Zeer tot verdriet van de oranjeklanten, die het liefst de Prinsenvlag terugzien, waarmee vanaf dan het oranje-wit-blauwe doek wordt bedoeld. Zij graven in de rond 1865 de strijdbijl weer op, als een halve eeuw hernieuwde onafhankelijkheid wordt herdacht. Nadat de strijd aanvankelijk luwt, is het de Haagse correspondent C.K. Elout van het Algemeen Handelsblad die in 1923 - Wilhelmina is dan 25 jaar koningin - het vuurtje weer aanjaagt met pleidooien voor herinvoering van het 'Oranje, blanje, bleu'. "Hoe men komen moet tot vlagverandering? Wel, doordien zóóveel burgers ervóór verklaren, dat de Regering het initiatief tot de verandering kan nemen.", stelt Elout voor.

Vlag blijft verdelen...

Nederland raakt in de crisisjaren meer en meer verdeeld over een symbool dat juist bedoeld is als symbool van eenheid. Voorstanders van de herinvoering van het oranje zijn in alle politieke richtingen en zuilen te vinden, evenals de voorvechters van het rood. Alleen de NSB schaart zich als één blok achter de Prinsenvlag. Zuid-Afrika bedankt in mei 1928 Jan van Riebeeck voor het bij Kaap de Goede Hoop aan land gaan met de invoering van het oranje-blanje-bleu.

De vlag is rood, wit, blauw. Punt uit.

Minister-president Colijn is het in februari 1937 zat. Hij vraagt koningin Wilhelmina een Koninklijk besluit te tekenen waarin wordt vastgelegd: "De kleuren van de vlag van het Koninkrijk der Nederlanden zijn rood, wit en blauw". Tijdens haar wintersportvakantie in Oostenrijk zet zij haar handtekening. Het is de vooraankondiging van een Vlaggenwet, die het kabinet-Colijn drie maanden later bij de Kamer indient. Daarin wordt onder meer de vorm van de nationale driekleur vastgelegd: "De vlag heeft de vorm van een rechthoek, waarvan de lengte zich verhoudt tot de hoogte als drie tot twee." Tot een behandeling van het wetsvoorstel zal het nooit komen, maar de huidige vlaggen zijn allemaal in deze verhoudingen.

Nederlandse vlag in de ban

Direct na de inval van nazi-Duitsland worden alle pro-Oranje-uitingen in de ban gedaan. De Nederlandse driekleur volgt begin juni 1944. De NSB heeft inmiddels zich inmiddels ontfermt over het oranje-blanje-bleu. In 1951 trekt de regering het vooroorlogse voorstel tot een vlaggenwet weer in - wegens overbodigheid.

NMI

In opdracht van het Ministerie van Marine had het Nederlands Normalisatie-Instituut drie jaar eerder de exacte vlaggenkleuren becijferd, aan de hand van een methode opgesteld door het Comité International de l'Eclairage. In de standaard heet het: "De kleur rood moet zijn helder vermiljoen met de trichromatische coördinaten $X=17,2$; $Y=9,0$ en $Z=2,6$. De kleur blauw moet zijn kobaltblauw met de trichromatische coördinaten $X=7,8$; $Y=6,8$ en $Z=26,7$."